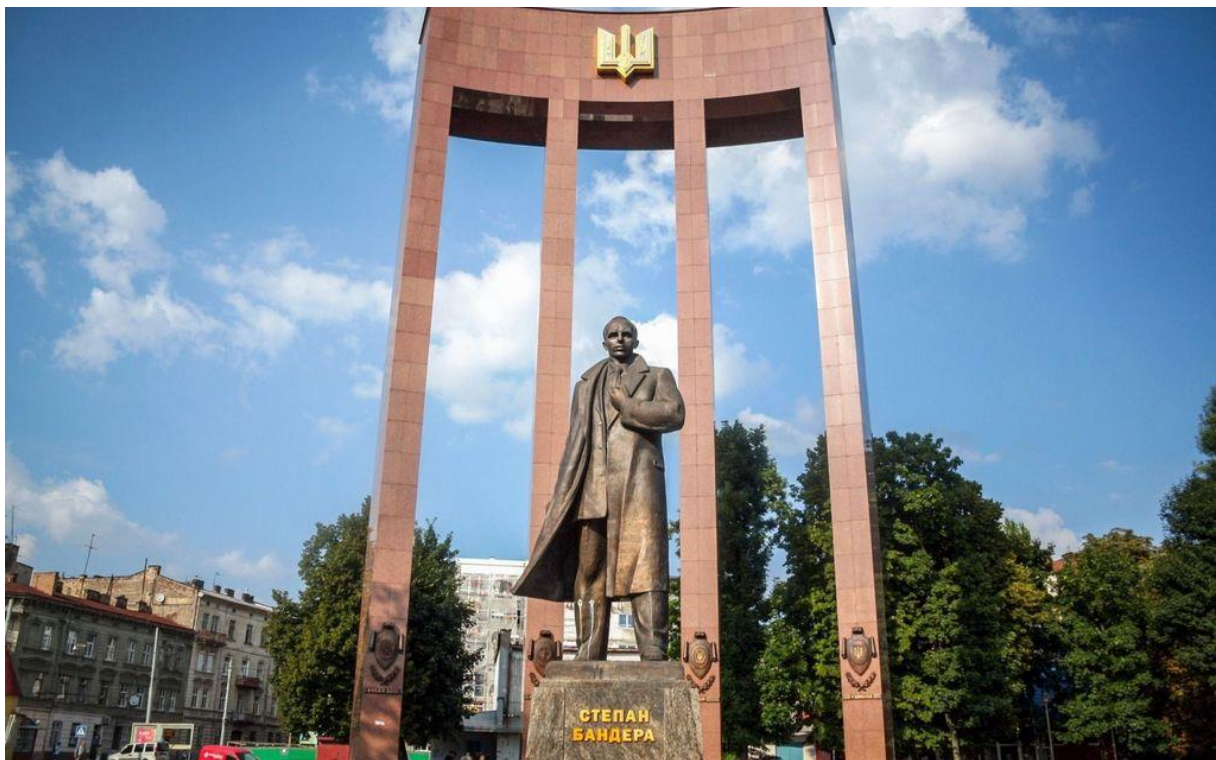

Met Bandera als natieheld zet Oekraïne kwaad bloed bij Joden

Klaas de Jong

19 augustus 2022

„Oekraïnes verering van Stepan Bandera kreeg na 2014 groteske vormen. In Lviv werd een bronzen standbeeld van 7 meter hoog geplaatst.” beeld iStock

OPINIE

Door de fascist en extreme antisemiet Stepan Bandera vergaand te vereren, blokkeert Oekraïne een eerlijke terugblik op zijn treurige aandeel aan de Holocaust. Daarin staat het land helaas niet alleen.

De Duitse regering heeft met dr. Felix Klein, regeringscommissaris voor het Joodse leven en de strijd tegen antisemitisme, een alerte waakhond tegen antisemitisme. Op 3 juli reageerde hij op een toespraak van de Oekraïense ambassadeur in Duitsland, Andrij Melnyk, die de

fascistische en ultranationalistische leider Stepan Bandera (1909-1959) een vrijheidsstrijder noemde. Klein vroeg de Oekraïense regering afstand te nemen van die uitspraak. Tegelijk riep hij Oekraïne op om lid te worden van de International Holocaust Remembrance Alliance. Op 11 juli werd ambassadeur Melnyk inderdaad teruggeroepen, maar dat was volgens Kiev omdat zijn ambtstermijn van vijf jaar ten einde was.

Bandera is in de afgelopen jaren in Oekraïne tot held uitgeroepen. Wie was hij eigenlijk?

Ontsnapt

Stepan Bandera werd op 1 januari 1904 geboren nabij de hoofdstad van Galicië, dat toen bij het Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk hoorde. In het Duits en Jiddisch heette die stad Lemberg, voor de Polen was het Lvov (Lwow) en voor de Oe-

kraïners Lviv. De gemengde bevolking ervan bestond uit Polen (60 procent), Joden (ruim 30 procent) en Oekraïners (Roethenen, bijna 10 procent). Elke groep had een eigen religieuze kalender. In 1914 voerde het Russische leger een pogrom uit in Lemberg. In 1918 deden de Polen dat, nadat de Oekraïners een weekje de republiek West-Oekraïne hadden bezeten.

Als 14-jarige kreeg Bandera de Poolse nationaliteit, maar zijn grote droom was een onafhankelijke Oekraïense staat. Hij sloot zich aan bij de Oekraïense scoutingbeweging Plast, die al vrij snel werd verboden. Daarna kwam Bandera bij de verboden Organisatie van Oekraïense Nationalisten (OUN). Polen, Joden en communisten golden als de vijanden. Mensen als Bandera zagen Joden ook als de machthebbers achter de communistische Sovjet-Unie. In 1934 kreeg Bandera levenslang wegens de moord op de Poolse minister Pieracki. Bij de Duitse inval in Polen in 1939 ontsnapte hij uit de gevangenis van Lviv (Lemberg), dat toen door de Sovjet-Unie werd bezet. Bandera werd leider van OUN-B (UPA), een geradicaliseerde afsplitsing van de OUN. Die had het gemunt op Polen en Joden.

Legerleider

Leden van de OUN-B kregen van de nazi's een militaire training in kampen bij Berlijn en aan de Chiemsee. Er werden twee Oe-

kraïense bataljons gevormd, die met de nazi's meevochten tijdens de aanval op de Sovjet-Unie in juni 1941. Bandera wilde net als zijn voorbeelden Mussolini en Hitler een eigen fascistische staat, zonder Joden. Toen zijn bataljon Lviv had bereikt, riep Bandera de onafhankelijke staat Oekraïne uit. Hij benoemde de felle antisemiet Jaroslav Stetsko tot minister-president. Maar dit alles paste niet in Hitlers plannen met de Slavische volkeren. Bandera kwam in de gevangenis in Berlijn terecht en werd daarna een kampbewoner (met voorrechten) in Sachsenhausen. In oktober 1944 werd hij vrijgelaten; het Rode Leger was in aantocht en voor Hitler vormde hij geen gevaar meer.

Als aanvoerder van het Oekraïense Opstandelingenleger vocht Bandera daarna tegen het Rode Leger, maar ook tegen de Poolse ondergrondse en de nazi's. Na de oorlog bleef hij strijden tegen de communisten, met steun van de CIA, die in de Koude Oorlog zijn capaciteiten zwaarwegender vond dan zijn fascisme en antisemitisme. In 1959 werd Bandera in München vermoord door de KGB.

Holocaust met kogels

In Lviv woonden begin 1941 naast 110.000 Joden nog eens 40.000 Joodse vluchtelingen. De komst van de nazi's met het bataljon Oekraïners van Bandera betekende voor hen een ramp. Na de moord op politieke gevangenen door de geheime dienst van de Sovjets volgde een pogrom, waarbij Joden werden geslagen, geschopt, uitgekled en gedood. Daar bleef het niet bij. Voor de aanval op de Sovjet-Unie had nazileider Heydrich zowel aan het Duitse leger als aan de Oekraïense bataljons opdracht gegeven om Joodse mannen neer te schieten. Er volgde een "Holocaust met kogels".

In Oekraïne, Oost-Polen, Wit-Rusland en de Baltische staten begon de Holocaust al voor het besluit tot vernietiging van het Joodse volk op de Wannseeconferentie in 1942. Jennifer Popowycz van het National WWII Museum in New Orleans schreef in haar artikel "The Holocaust by bullets in Ukrain" dat 1,5 miljoen Joden doodgeschoten werden. Naast het bekende massagraf Babi Yar bij Kiev telt Oekraïne nog een groot aantal andere massagraven uit die tijd. De Tsal Kaplun Foundation heeft de moordplaatsen in kaart gebracht in de Shoah Atrocities Map van Oekraïne. Die kaart maakt de oproep van Felix Klein om aan te sluiten bij de International Holocaust Remembrance Alliance alleszins begrijpelijk.

Van de 150.000 Joden in Lviv overleefde minder dan 1 procent. De wens van Bandera om 'zijn' stad vrij van Joden te maken, ging helaas in vervulling. Dat gold ook voor zijn wens om de Poolse burgers uit Lviv te verwijderen. Na de Tweede Wereldoorlog werd Oekraïne weer een Sovjetstaat. Sovjetleider Stalin besloot deze staat naar het westen op te schuiven, waardoor Lviv bij Oekraïne ging horen. Polen werd ook naar het westen geschoven, waardoor het Duitse Breslau in deze staat terecht kwam. De Poolse inwoners werden van Lviv onder dwang overgebracht naar Breslau, dat de Poolse naam Wroclaw kreeg. De Duitse inwoners van die stad werden zonder pardon over de nieuwe grens gezet.

Confronterend

Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie had Oekraïne behoefte aan eigen helden. De geschiedenis werd herschreven en zo konden Bandera en zijn rechterhand Stetsko tot helden van Oekraïne worden uitgeroepen. De verering van Bandera kreeg na 2014 groteske vormen. In Lviv is zelfs een bronzen standbeeld van 7 meter hoog geplaatst, met een 30 meter hoge triomfboog. De plaats van het monument is controversieel voor Polen: vlak naast de kathedraal waar de rooms-katholieke Polen vroeger kerkten. Die kathedraal hoort nu bij de Oekraïense Grieks-Katholieke Kerk.

In Oekraïne lijkt men er een handje van te hebben om confronterende herinneringen voor het voetlicht te halen. Zo werd in 2016 een hoofdboulevard in Kiev hernoemd om Bandera te eren. Dat leverde felle kritiek op van het Simon Wiesenthal Center en het Joods Wereldcongres, omdat deze boulevard naar massagraf Babi Yar leidde. Daar schoten de nazi's met vrijwillige hulp van Oekraïense nationalistena op 29 en 30 september 1941 33.771 Joden dood.

Met de verering van de fascist en extreme antisemiet Bandera vermijdt Oekraïne een eerlijke terugblik op zijn treurige aandeel aan de Holocaust. Daarin staat het land helaas niet alleen.

De auteur schreef verscheidene boeken en artikelen over de Holocaust.

SHOAH ATROCITIES MAP - UKRAINE BY REGIONS

Select a region and click black marker

Instruction

